

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 16 mars 1909, kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsbidrag till upprättande och underhållande af en handelshögskola i Stockholm.

(2. U. A.)

I en den 19 nästlidne februari till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 51) har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att en handelshögskola varder genom handelshögskoleföreningens i Stockholm försorg under innevarande år därstädes upprättad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den på föreningens föranstaltande utarbetade, i statsrådsprotokollet närmare omförmälda plan, såsom bidrag till upprättande och underhållande af samma skola på extra stat för år 1910 anvisa att anslag af 30,000 kronor, att till nämnda förenings styrelse utbetalas med hälften under höstterminen år 1909 och återstående hälften under vårterminen år 1910, under villkor dels att föreningens stadgar äfvensom grundstadgar för högskolan varda, innan någon del af anslaget utbetalas, efter därom gjord framställning af Kungl. Maj:t fastställda, dels ock att Kungl. Maj:t tillerkännes rätt att utse ej mindre ordförande i högskolans styrelse än äfven en revisor för deltagande i granskningen af såväl högskolans förvaltning och räkenskaper som ock föreningens egna räkenskaper.

Departementschefens anförande i ämnet till berörda statsrådsprotokoll är af följande lydelse:

»Vid underdånig föredragning den 12 nästlidne januari af de till regleringen af riksstatens sjunde hufvudtitel hörande frågor anmälde jag jämväl en af den i syfte att verka för upprättandet och utvecklingen af en handelshögskola i Stockholm bildade handelshögskoleföreningen

därstädes gjord underdånig framställning om beredande af statsunderstöd för upprättande och underhållande af en sådan skola.

Enär emellertid ärendet då ännu icke undergått slutlig beredning, inskränkte jag mig vid nämnda tillfälle till en hemställan, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, i afvaktan på den nådiga proposition i ämnet, som kunde komma att till Riksdagen aflåtas, bland de extra ordinarie anslagen under sjunde hufvudtiteln såsom bidrag till upprättande och underhållande af en handelshögskola i Stockholm beräkna ett belopp af 30,000 kronor, att under vissa villkor utbetalas till nämnda förening.

Sedan ärendet numera undergått erforderlig beredning, anhåller jag att ånyo få inför Eders Kungl. Maj:t anmäla ärendet.

Såsom jag redan vid förberörda tillfälle, den 12 nästlidne januari, omförmälde, har bankdirektören K. A. Wallenberg i en under år 1903 till dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ingifven, sedermera till finansdepartementet öfverlämnad skrift anmält, att han, såsom grundplåt för åstadkommande af en handelshögskola i Stockholm, hos Stockholms enskilda banks notariatafdelning nedsatt ett belopp af 100,000 kronor, räntelöpande från den 1 januari samma år.

Sedan med anledning häraf kommerskollegium afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i fråga om de förberedande åtgärder, som kunde ifrågakomma för upprättandet af en handelshögskola i Stockholm, uppdrog, såsom jag vid samma tillfälle vidare erinrade, Kungl. Maj:t enligt nådigt beslut den 12 maj 1905 åt rektorn vid grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola Frans Schartaus praktiska handelsinstitut Å. W:son Munthe och läroverksrådet A. Nordfelt att under åren 1905 och 1906, efter en af dem uppgjord, af chefen för finansdepartementet godkänd plan i Europa och Nordamerikas Förenta stater studera de nyaste och bäst ansedda högre läroanstalter för meddelande af handelsundervisning samt att därefter till Kungl. Maj:t afgifva redogörelse för iakttagelserna under resan med afseende å med densamma åsyftadt ändamål, åtföljd af förslag till plan för en handelshögskola i Stockholm, utarbetadt i den omfattning, att på detsamma kunde grundas en — åtminstone approximativ — kostnadsberäkning rörande ett dylikt läroverks inrättande och underhåll.

Rektor
Munthes och
läroverksrådet
Nordfells
reseberättelse.

Efter fullgjordt uppdrag öfverlämnade, enligt hvad jag ock omförmälde, de sålunda utsedda sakkunnige med underdånig skrifvelse den 26 februari 1907 redogörelse för de af dem i omförmälda syfte företagna resor jämte förslag till plan för en handelshögskola i Stockholm.

För det hufvudsakliga innehållet af de sakkunniges berörda berättelse och förslag anhåller jag att nu i korthet få redogöra.

Med erinran att under senare tider läroanstalter för meddelande af högre handelsundervisning upprättats i de flesta mera betydande länder i Europa äfvensom i Nordamerikas Förenta stater och i Japan, samt att frågan om upprättande af dylika läroanstalter i de flesta öfriga kulturländer stode på dagordningen, hafva de sakkunnige till en början meddelat, att de på grund af förenämnda dem meddelade uppdrag under åren 1905 och 1906 besökt och studerat sådana anstalter i Belgien, England, Frankrike, Holland, Italien, Schweiz, Tyskland, Ungern och Österrike äfvensom Nordamerikas Förenta stater.

Med förmälan vidare, att de i främmande länder hittills upprättade läroanstalter af ifrågavarande slag vore på grund af de olika förutsättningar, hvarunder desamma tillkommit, växlande ekonomiska och lokala förhållanden m. m., tämligen olika organiserade, i det att somliga vore ordnade såsom ett slags kommersiella fakulteter i omedelbar förbindelse med universiteten, andra såsom ett slags fortsättningsskolor å lägre läroanstalter för handelsundervisning och i viss förbindelse med dessa eller såsom särskilda afdelningar vid tekniska högskolor, andra öfvervägande såsom statsvetenskapliga fakulteter, afsedda att meddela utbildning såväl för handelsyrket som för vissa administrativa tjänstemannabefattningar, andra åter såsom fristående och rena handelshögskolor i mera egentlig mening, samt att enligt gängse uppfattning inom fackkretsar med handelshögskolor som regel vore att förstå sådana läroanstalter, som uppställde aflagd studentexamen eller motsvarande kunskaper såsom inträdesfordran och omfattade en högre kurs i handelsundervisning af i allmänhet minst två år, hafva de sakkunnige därefter dels lämnat en mera detaljerad redogörelse för vissa af dem besökta handelshögskolor, hvilka på grund af sin organisation ansetts mera typiska eller eljest ansetts vara af särskildt intresse för bedömande af frågan om upprättande af en handelshögskola i Stockholm, nämligen handelshögskolorna i Antwerpen, Bryssel, Filadelfia, Köln och Leipzig, dels äfven meddelat en mera kortfattad redogörelse för öfriga af dem besökta högskolor.

Med framhållande af vikten däraf, att, därest vårt land med sina i jämförelse med åtskilliga af de större kulturländerna begränsade resurser skulle äga utsikt att med framgång deltaga i den allt skarpare konkurrensen på världsmarknaden, tillfälle bereddes våra köpmän att erhålla den bästa möjliga utbildning samt att, sedan numera och särskildt under det sista decenniet inom en mängd främmande länder handelshögskolor

för meddelande af en högre kommersiell utbildning inrättats och andra liknande institutioner vore under förberedelse, jämväl inom vårt land en dylik läroanstalt så snart som möjligt komme till stånd, hafva, i fråga om organisationen däraf, de sakkunnige såsom sin mening uttalat, att, då en läroanstalt af ifrågavarande slag syntes böra inrättas framför allt med hänsyn till de praktiska, och speciellt handelns, intressen, med afseende å hvilka behofvet af en dylik anstalt här företrädesvis framträdte, en blifvande handelshögskola hos oss borde erhålla karaktären af en såvidt möjligt ren handelshögskola, organiserad fristående och utan samband med andra, för nu ifrågavarande syfte mer eller mindre främmande ändamål. Det syntes nämligen — yttra de sakkunnige härutinnan — obestriddigt, att en handelshögskola, som från början organiserades såsom sådan, med uteslutande hänsyn till dess speciella syfte och obunden af andra institutioner, borde bättre och fullständigare kunna fylla sin uppgift, än en sådan, som förbundnes med en redan bestående högskoleinstitution af annan art och med andra syften, t. ex. ett allmänt universitet eller en teknisk högskola. Ty den fördel, som kunde synas ligga däri, att i dylikt fall en del vid moderinstitutionen redan verk samma goda lärarkrafter skulle komma handelshögskolan till godo, vore dock i själfva verket af ganska tvifvelaktig betydelse, enär dessa lärarkrafters undervisning i regel fortfarande i första rummet bestämdes af den gamla institutionens syfte och icke apterades efter de kommersiella studenternas speciella behof, hvadan dessa senare sålunda finge besöka kanske ett flertal föreläsningar, som visserligen kunde vara i hög grad värdefulla och förträffliga, men som dock icke vore utarbetade med hänsyn till handelshögskolans speciella uppgift, t. ex. juridiska föreläsningar, egentligen afsedda för blifvande jurister, eller teknologiska föreläsningar, närmast afsedda för blifvande ingenjörer. Där återigen handelshögskolan vore fullt själfständig, kunde gifvetvis hela undervisningen anpassas efter den blifvande köpmannens speciella kraf och hvarje ämne behandlas just från den synpunkt, som vore för honom den viktigaste. Härmed vore naturligtvis alls icke sagdt, att icke en handelshögskola, om tillfälle därtill funnes och behof föreläge, med stor fördel kunde använda lärarkrafter från andra institutioner, försåvidt de kunde vid undervisningen anpassa sig efter handelshögskolans syften.

De sakkunnige hafva i detta sammanhang jämväl antydtt, att möjligen framdeles jämväl konsulattjänstemännens utbildning, därest denna funnes böra ombildas i mera praktisk riktning, kunde åt den nya hög-

skolan anförtros. Därjämte vore det, erinra de sakkunnige, sannolikt, att, äfven om den tilltänkta handelshögskolan organiserades direkt och uteslutande med hänsyn till sitt speciella ändamål, åtskilliga ämbetsverk och förvaltningsgrenar skulle finna med sin fördel förenligt att anställa från högskolan utexaminerade elever å platser, där insikter å förevarande område vore af betydelse.

Beträffande möjligheten att till vårt land öfverflytta de former för handelshögskoleidéns förverkligande, som i andra länder kommit till uttryck, hafva de sakkunnige betonat, att, om än utan tvifvel därutinnan för oss vore mycket att tillvarataga, ingen af de utländska läroanstalter, hvilka de sakkunnige under sin studieresa haft tillfälle besöka, lämpade sig för direkt efterbildning hos oss, bland annat af den anledning, att den föregående undervisning, en handelshögskola hos oss hade att bygga på, i åtskilliga afseenden skilde sig från motsvarande undervisning i andra länder, men att af de främmande handelshögskolor, hvilkas organisation företrädesvis syntes vara för våra förhållanden af intresse och af hvilka därför vore mest att lära, vore de tyska, och att bland dessa i all synnerhet borde framhållas handelshögskolan i Köln.

Efter att härefter hafva yttrat sig rörande de inträdesfordringar, som borde vid en blifvande svensk handelshögskola ifrågakomma, äfvensom rörande normalkursens längd, undervisningsämnen m. m., hafva de sakkunnige framlagt förslag till allmän läroplan och för slutexamens afläggande vid högskolan afsedd normalplan, hvarjämte uttalanden gjorts angående de metoder, som vid undervisningen borde följas, examina, sättet för tillsättande af högskolans styrelse och lärarna vid skolan, lärjungeafgifter m. m.

I fråga särskildt om lärjungarnas afgifter hafva de sakkunnige tänkt sig en inskrifningsavgift, 25 kronor, en terminsavgift, för höstterminen 100 kronor och för vårterminen 125 kronor, samt en examensavgift, 25 kronor. För tvåårig kurs skulle således kostnaden komma att utgöra 250 kronor, för år räknadt, därvid till jämförelse erinrats, att årsavgiften vid Frans Schartaus handelsinstitut utgjorde 225 kronor och vid Göteborgs handelsinstitut 280 à 320 kronor. För mindre bemedlade syntes avgiften lämpligen kunna bestämmas till 50 kronor för hvarje termin.

Med beräkning af kostnaden för den första uppsättningen för högskolan af nödiga inventarier, anskaffande af bibliotek och öfrig materiel m. m. komme att uppgå till omkring 30,000 kronor, hafva de sakkunnige slutligen anställt en ungefärlig beräkning af de årliga utgifterna för högskolan och därvid kommit till det resultat, att dessa kostnader kunde anslås till vid pass 88,000 kronor.

*Handelshög-
skoleföreningen
i Stockholm.*

Innan de sakkunnige afgifvit sitt yttrande, hade emellertid, såsom jag redan vid den förberedande föredragningen af ärendet den 12 sistlidne januari omförmälde, i början af år 1906 en inbjudan riktats till intresserade att bilda en handelshögskoleförening med syfte att verka för upprättandet och utvecklingen af en handelshögskola i Stockholm. Denna inbjudan hörsammades af ett stort antal köpmän, industriidkare och andra för saken intresserade icke blott inom Stockholm utan äfven och i stor omfattning inom öfriga delar af landet, och den 18 maj samma år konstituerades handelshögskoleföreningen i Stockholm. Föreningen satte såsom närmaste målet för sin verksamhet att förena alla de krafter, som redan intresserade sig för en handelshögskola i Stockholm, väcka ytterligare intresse för densamma och samla medel för att påskynda skolans tillkomst samt trygga dess bestånd. I dessa sträfvanen hade också föreningen rönt en storartad framgång. Redan vid utgången af föreningens första verksamhetsår den 30 juni 1907 kunde de för handelshögskolan samlade medlen anslås till omkring 900,000 kronor, och vid slutet af det andra räkenskapsåret fanns för ändamålet disponibelt ett belopp af omkring 1,500,000 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingifven skrift har nu, som nämndt, styrelsen för nämnda förening, som låtit utarbete förslag till en i åtskilliga afseenden mera detaljerad plan än den förut omförmälda för en handelshögskola i Stockholm, gjort framställning om beredande af statsunderstöd för en sådan skola, inrättad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med vissa i skriften närmare angifna grunder.

I sin berörda skrift framhåller styrelsen till en början, hurusom behovet af grundliga utbildningsanstalter för den högre köpmannautbildningen och särskildt för dem, som skulle såsom ledare träda i spetsen för större affärsföretag eller i öfrigt bekläda mera ansvarsfulla poster inom affärslifvet, numera vore allmänt erkänt. Det vore visserligen endast den praktiska verksamheten — anför styrelsen — som i sista hand förmådde skapa de skickliga och erfarna affärsmän, hvilka mäktade allsidigt tillvarataga ett lands tillgångar. Men för att rätt öfverblicka sitt arbetsfält och för att med tillräcklig sakkännedom kunna organisera sin verksamhet, behöfde en affärsman i mera framskjuten ställning en ganska omfattande teoretisk förutbildning. Denna förberedande utbildning finge icke stanna vid språkkännedom, ett elementärt studium af de ekonomiska företeelserna, nödtorftig kännedom om bokföringens principer samt i öfrigt de kunskaper och färdigheter, hvilka hufvudsakligen bibringades i våra hittillsvarande handelsläroverk. För att deltaga i ledningen af större affärsföretag behöfdes att på egen hand kunna

studera sig in i det ekonomiska lifvets lagar och att med kritisk blick följa dess växlingar samt att grundligt förstå olika affärsföretags organisation och arbetsmetoder. En större affärsverksamhet vore icke begränsad till det egna landet, utan stode i ständig förbindelse med världsmarknaden, och följaktligen måste ledningen känna väl till dennas läge samt vara i stånd att med sakkunskap bedöma dess företeelser. De undervisningsanstalter, i hvilka de teoretiska förutsättningarna för en sådan verksamhet närmast vore att söka, måste alltså anläggas med särskild tanke på dessa behof. Medvetandet härom hade framkallat krafvet på särskilda högskolor för den högre köpmannautbildningen.

Det sällsordt lifliga intresse, hvarmed från alla delar af landet frågan om en handelshögskolas upprättande i Stockholm omfattats af just de samhällsmedlemmar, för hvilka denna institution närmast skulle vara af praktiskt gagn, vittnade om, huru djupt det behof vore känt och erkänt, hvilket handelshögskolan vore ämnad att afhjälpa. Tydligt vore emellertid, att en handelshögskolas betydelse, därest den verkligen blefve i stånd att i någon mån motsvara sitt ändamål, ingalunda vore inskränkt till en enda samhällsklass. Ju mera de, som skulle intaga de högre och ledande posterna inom det praktiska lifvet, hos oss blefve såväl teoretiskt som praktiskt på bästa sätt utbildade för sitt betydelsefulla kall, desto större skulle utsikterna vara för ett allsidigt tillvaratagande och utvecklande af vårt lands stora naturliga tillgångar, till varaktigt gagn för alla samhällsmedlemmar och således till fromma för staten i det hela och speciellt för statens ökade behof af inkomstkällor. Den uppgift, som handelshögskolan hade att fylla, komme följaktligen att vara af särdeles vidsträckt betydelse för hela vårt land.

Behofvet af en svensk handelshögskola eller motsvarande bildningsanstalt hade ock under senare tider blifvit från många håll vitsordadt. Sålunda hade redan den af Kungl. Maj:t år 1898 tillsatta kommittén för afgifvande af utlåtande och förslag rörande åtgärder för sjöfartsnäringens och den utrikes handelns höjande, med betonande särskildt af vikten af handelsståndets höjande i socialt hänseende, framhållit nödvändigheten af, att äfven i vårt land åtgärder vidtoges för den högre handelsbildningens främjande utöfver den undervisning, som lämnades i handelsskolorna och handelsinstitutet. Äfven hade den kommitté, som af Kungl. Maj:t tillsatts för afgifvande af förslag till ordnande af den högre tekniska undervisningen i riket, i sitt den 27 maj 1908 aflåtna underdåniga betänkande mycket starkt betonat vikten af en fördjupad merkantil bildning för speciellt industriledare.

Utom det gagn, som man sålunda hade anledning att af en handelshögskola vänta för dess egentliga uppgifter — framhåller föreningens styrelse vidare — skulle en institution af detta slag otvifvelaktigt genom sin inom skilda ämnen meddelade undervisning blifva af väsentlig betydelse äfven för andra viktiga verksamhetsgrenar än den direkta affärsledningen. I sådant afseende har styrelsen erinrat, hurusom, då Riksdagen år 1902 i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhöll om utredning rörande behovet af yrkesmässigt utbildade, legitimerade revisorer, hade i sammanhang därmed antydts, att för ett sådant ändamåls vinnande något slags öfverbyggnad på de redan befintliga, af staten understödda och kontrollerade handelsskolorna skulle blifva nödvändig. Äfven en sådan uppgift kunde en inom landet upprättad handelshögskola tjäna. Vidare hade den af Kungl. Maj:t tillsatta kommittén rörande ny organisation af utrikesdepartementet, diplomaten och konsulatväsendet i sitt betänkande af den 23 mars 1906 framhållit betydelsen af en högre merkantil utbildningsanstalt för blifvande diplomater och konsulattjänstemän. Kommittén hade till och med föreslagit genomgången handelshögskolekurs såsom ett af kompetensvillkoren för inträde å de diplomatiska och konsulära banorna.

Den omständigheten, att ett jämförelsevis stort antal svenskar för närvarande måste vid de utländska handelshögskolorna söka sin utbildning, vore jämväl synnerligen talande för behovet af en högre svensk undervisningsanstalt i merkantila ämnen.

Efter att härefter hafva erinrat om den lifliga rörelse, som under senare tider förekommit i åtskilliga främmande länder för upprättande af handelshögskolor eller därmed jämförliga läroanstalter samt om de förberedande åtgärder, som för åstadkommande af en dylik anstalt inom vårt land vidtagits, har styrelsen i sistberörda hänseende vidare meddelat, att, sedan under loppet af år 1908 Stockholms stadsfullmäktige till handelshögskoleföreningen öfverlämnat de till utdelning disponibla medlen af den s. k. Forsgrénska donationen, eller ett belopp af 475,000 kronor, samt härigenom och genom de öfriga bidrag, föreningen erhållit, utsikter öppnats därtill, att högskolans ekonomiska förutsättningar inom en jämförelsevis snar framtid skulle vara fullt tryggade, styrelsen träffat aftal med lektorn vid högre realläroverket å Östermalm i Stockholm, professorn C. J. H. Hallendorff om biträde med utarbetande af fullständig plan för handelshögskolan äfvensom med dennas anordnande snarast möjligt. Sedan professorn Hallendorff, hvilken för ändamålet besökt åtskilliga motsvarande institutioner i Tyskland och Belgien, för föreningens styrelse framlagt en promemoria rörande handelshögskolans organisation, hade styrelsen — då i det förberedande stadium, hvori frågan

befunne sig, det icke låte sig göra att i detalj fastslå en sådan organisation — i hufvudsaklig anslutning till berörda promemoria enats om följande hufvudgrunder för högskolans blifvande organisation och arbetssätt.

Enär högskolans uppgift borde vara att bibringa blifvande köpmän och affärsledare den teoretiska utbildning, som erfordrades för att göra dem förtrogna med det ekonomiska lifvets lagar samt med handelsverksamhetens former och ställning inom samhällslifvet, skulle i främsta rummet undervisning meddelas i ämnen, som därvidlag vore af direkt betydelse, i all synnerhet nationalekonomi med statistik samt handelsvetenskap och ekonomisk geografi. Af dessa skulle nationalekonomien åsyfta att gifva ingående kännedom om det ekonomiska arbetets villkor och förutsättningar öfver hufvud taget med hänsyn speciellt till de praktiska behof, för hvilka handelshögskolans elever skulle utbildas. Handelsvetenskapen, som kunde sägas vara ett fullständigt nytt undervisningsämne, åsyftade att göra de studerande förtrogna med handelsverksamhetens anordning i realiteten och komme att omfatta dels studium af de särskilda handelsinrättningarnas teknik, hvarvid synnerlig uppmärksamhet skulle ägnas åt handelsbokföringen och handelstekniken, dels ock studium af den egentliga bytesverksamheten, af kreditanstalter, transportvillkor och dylikt. Den ekonomiska geografin åsyftade att gifva ingående kännedom om de naturliga resurser, som framför allt vårt land men äfven viktigare främmande länder ägde, samt följaktligen också om möjligheterna och villkoren för sådana resursers tillgodogörande. Jämte dessa hufvudämnen skulle omfattande kurser gifvas i de delar af rättsvetenskapen, som för blifvande affärsmän ägde den största direkta betydelsen, nämligen handels-, växel-, sjö- och näringsrätt samt internationell privaträtt. Föreläsningar komme äfven att anordnas i handelshistoria, folkrätt och samhällslära, hvarjämte noggrann omsorg skulle ägnas åt den praktiska utbildningen i de moderna språken, däribland äfven ryska språket.

Undervisningen vid högskolan skulle i främsta rummet stå öppen för de vid högskolan inskrifna studenterna. Dessa skulle mot erläggande af en terminsavgift af 125 kronor (för utlänningar dubbla beloppet) äga fritt tillträde till alla af högskolan anordnade föreläsningkurser och öfningar. Dessutom skulle i mån af utrymme lämnas tillfälle för andra intresserade personer att mot lämplig afgift bevista enstaka kurser, hvarförutom afsikten vore att vid högskolan anordna serier af afgiftsfria föreläsningar i ekonomiska ämnen af vidsträcktare intresse.

Hvad studietiden beträffade, borde denna icke onödigtvis inkräkta på tiden för elevens praktiska utbildning. I allmänhet syntes dock icke

någon olägenhet möta att efter afslutade elementära studier anslå ett par år för fortsatt teoretisk utbildning; och skulle för öfrigt den teoretiska utbildningen lämna några verkliga resultat, kunde för densamma icke heller beräknas kortare tid än i genomsnitt två år.

Vid inträdet i handelshögskolan borde emellertid lärjungen äga sådant mått af teoretisk allmänbildning, att han utan svårighet kunde följa skolans föreläsningkurser och deltaga i dess öfningar. Därför borde såsom inträdesvillkor fordras antingen aflagd studentexamen eller ock afgangsexamen från vare sig under statens inspektion stående högre handelsläroverk eller tekniskt elementarläroverk. Möjlighet borde dock finnas att efter särskild pröfning i hvarje fall meddela inskrifningsrätt äfven åt den, som saknade dessa formella förutsättningar men i stället ägde andra betryggande förutsättningar för godt studieresultat.

För att göra undervisningen så effektiv som möjligt borde föreläsningarna vid högskolan förenas med praktiska öfningar, under hvilka eleverna finge under lärarnas ledning kritiskt behandla problem inom de särskilda ämnenas räckvidd. För öfrigt borde omsorg ägnas åt en liflig personlig förbindelse mellan lärare och elever till befordran af ömsesidigt tänkeutbyte.

Eleverna vid högskolan skulle äga rätt att vid skolan aflägga examen äfvensom att erhålla diplom till styrkande af ådagalagda insikter, men det borde äfven medgifvas eleverna att efter vederbörande lärares pröfning utan afläggande af examen erhålla formligt vitsord om ådagalagda kunskaper i enstaka ämnen.

Läsåret vid högskolan skulle i det väsentligaste sammanfalla med läsåret vid rikets universitet. För beredande åt högskolans lärjungar af tillfälle att under ferierna utbilda sig i praktiskt afseende kunde det möjligen ifrågasättas att förlägga tidpunkten för terminernas början och afslutning något annorlunda än vid universiteten, dock utan att inkräkta på den årliga undervisningstidens längd.

För att högskolan verkligen skulle kunna motsvara de å densamma ställda förväntningarna, borde för de viktigaste ämnena förvärfvas de bästa vetenskapliga krafter. I hufvudämnena nationalekonomi med statistik, handelsvetenskap och ekonomisk geografi skulle sålunda af de ordinarie lärarna krävas professors kompetens, hvadan också deras titel borde blifva professor. Dessa professorer skulle blifva chefer en hvar för sin institution. Till biträde att vårda institutionernas samlingar af undervisningsmateriel och böcker skulle bland eleverna utses en amanuens med arfvode till mindre belopp. För undervisningen i handelsvetenskap skulle redan från början anställas en biträdande lärare,

en assistent, med särskildt uppdrag att undervisa i bland annat bokföreläsning. I mån af handelshögskolans fortsatta utveckling behöfde äfven andra dylika assistentbefattningar inrättas, närmast för nationalekonomi.

Hvad professorernas löner beträffade, måste dessa sättas så pass höga, att goda krafter, villiga att helt ägna sig åt handelshögskolan, förvärfvades; och då högskolan af sina professorer måste kräfvat en vidsträcktare undervisningsverksamhet än staten fordrade af statsuniversitetens professorer, syntes det vara skäligt, att högskolan aflönade sina professorer något högre än staten. Professor vid universitet vore skyldig att meddela undervisning fyra timmar i veckan, för högskolans professorer åter syntes en undervisning af i medeltal ungefär sju timmar i veckan kunna beräknas, hvarjämte någon minskning i undervisningskyldigheten under examensperioderna icke torde ifrågakomma. Vid sådant förhållande syntes en förhöjning med 1,000 kronor utöfver hvad professor i första lönegraden vid rikets universitet (7,500 kronor) åtnjöte vara berättigad.

Undervisningen i rättsvetenskap syntes tills vidare kunna uppehållas medels tillförordnade lärare, för hvilket ändamål möjligen kunde förväntas medverkan från några af de framstående vetenskapsmän och praktiserande jurister, som hade sin verksamhet förlagd till hufvudstaden. Såsom arvoden för denna undervisnings- och examinationsverksamhet beräknades förslagsvis 6,000 kronor årligen.

För undervisning i de främmande språken borde, såvidt möjligt, infödda språklärare med lektors titel anskaffas. Dessa borde i regel få enahanda ställning och aflöning som universitetslektorer, d. v. s. vara skyldiga att undervisa sex timmar i veckan mot ett årligt arvode af 3,000 kronor samt att därutöfver lämna enskild undervisning. För lektorn i ryska språket, af hvilken säkerligen vidsträcktare offentlig undervisningsverksamhet komme att krävas än af de öfriga lektorerna, syntes aflöningen icke kunna sättas lägre än 4,000 kronor.

För reseunderstöd åt lärarna vid högskolan borde förslagsvis anslås ett belopp af 3,000 kronor årligen.

Högskolan borde vidare utrustas med ett rikhaltigt bibliotek under tillsyn af bibliotekarie med en aflöning af 3,000 kronor för år. Det årliga anslaget för inköp och bindning af böcker, anskaffande af annan undervisningsmateriel, för af undervisningen föranledda tryckningskostnader och dylikt kunde beräknas till 5,000 kronor.

Ansvaret för skolans ledning och förvaltning komme närmast att åligga skolans rektor, hvilken till sitt förfogande borde hafva ett skrifbiträde (en redogörare) med skyldighet att biträda vid förändret af proto-

koll och matrikel, vårda arkivet, mottaga elevavgifter och inflytande medel, verkställa utbetalningar samt däröfver föra böcker. I godtgörelse härför borde till en början lämnas 2,000 kronor om året. Rektorn, som vid sidan af sitt förvaltningsuppdrag skulle hafva en undervisningsskyldighet af fyra timmar i veckan, borde åtnjuta en lön af 10,000 kronor om året.

Då värden af högskolans fonder komme att tillhöra handelshögskoleföreningen, borde denna genom sin styrelse äga afgörande inflytande vid högskolans ledning. Emellertid borde en särskild högskolestyrelse upprättas, i hvilken en ledamot borde utses af Kungl. Maj:t, tre ledamöter insättas af handelshögskoleföreningens styrelse samt högskolans rektor vara själfskrifven ledamot.

I fråga om tillsättande af professorer vid högskolan kunde dessa utses antingen efter kallelse eller ock efter ansökning i hufvudsakligen enahanda ordning som gällde beträffande statsuniversitetens professorer. Assistenten och lektorer samt tillförordnade lärare borde utses af högskolans styrelse.

Organiserad på nu angifna sätt, borde högskolan kunna begynna sin verksamhet med höstterminen 1909; och föreningens styrelse hade också redan börjat vidtaga åtgärder för att till nämnda tidpunkt anställa lämpliga lärare.

Hvad beträffade omkostnaderna för skolans organisation, hade styrelsen enligt uppgjort, ansökningen bilagdt förslag till utgiftsstat beräknat dessa till sammanlagdt 88,300 kronor om året. Härtill komme utgifter för lokaler, bränsle, belysning, rengöring m. m., hvilka utgifter icke kunde sättas lägre än till 22,700 kronor för år. Totalkostnaden skulle alltså utgöra omkring 111,000 kronor årligen, hvarjämte åtgärder syntes böra vidtagas för pensionering af högskolans lärarpersonal. Under det första året af högskolans verksamhet syntes emellertid vissa af de beräknade anslagen icke behöfva utgå med deras fulla belopp. Därigenom syntes besparingar kunna göras, uppgående till sammanlagdt omkring 10,000 kronor. Dessa besparingar komme dock att fullt uppvägas genom de stora fordringarna på uppsättning af materiel m. m. under den första organisationstiden.

Beträffande högskoleföreningens inkomster kunde vid utgången af nu löpande räkenskapsår för högskolan påräknas ett kapital af 1,500,000 kronor, som efter en räntefot af 4½ procent kunde beräknas lämna en årlig inkomst af i rundt tal 67,500 kronor. Med antagande att hvartdera af de båda första arbetsåren ett trettiotal studenter, motsvarande ungefärligen det antal svenskar, som för närvarande plägade besöka lik-

ande utländska institutioner, skulle inskrifvas vid högskolan, uppginge terminsafgifterna för läsåret 1909—1910 till 7,500 kronor och för läsåret 1910—1911 till 15,000 kronor. Summan af tillgängliga medel skulle alltså för högskolans båda första arbetsår uppgå till respektive 75,000 kronor och 82,500 kronor.

Ehuru det vore att hoppas, att det intresse, som från den svenska affärsvärldens sida visats handelshögskolan, alltjämt skulle fortfara, vore det likväl själfklart, att en undervisningsanstalt af denna omfattning svårligen kunde till sin existens fullt tryggas utan bidrag från det allmännas sida.

Från Stockholms stads sida hade, såsom redan nämnts, lämnats ett synnerligen kraftigt understöd; och det vore handelshögskoleföreningens förhoppning att af staden jämväl erhålla ett tomtområde, tillräckligt för en byggnad för handelshögskolan och afsedt att så småningom ersätta de tillfälliga lokaler, som till en början måste användas.

För fyllande af det återstående behofvet har styrelsen, med åberopande af hvad i ärendet anförts, hos Kungl. Maj:t nu, som nämnt, gjort underdånig framställning om beviljande för ändamålet af anslag af allmänna medel; och har styrelsen i sådant afseende hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till nu samlade Riksdag göra framställning om ett årligt anslag af 30,000 kronor, att från och med senare hälften af år 1909 utgå till föreningen i och för upprättande och underhållande af en handelshögskola i hufvudstaden, under förutsättning att denna under hösten år 1909 började sin verksamhet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af styrelsen angifna grunder.

Genom nådig remiss den 14 mars 1907 anbefalldes kommerskollegium att i anledning af förbemälda sakkunniges förslag afgifva underdånigt utlåtande. Kollegium lämnade tillfälle åt handelshögskoleföreningen i Stockholm, handelskamrarna i riket, Sveriges allmänna handelsförening, Sveriges allmänna exportförening samt styrelserna för vissa handelsinstitut att yttra sig.

*Kommerskollegii
utlåtande*

Genom nådig remiss den 17 november 1908 anbefalldes vidare kommerskollegium att afgifva underdånigt utlåtande jämväl öfver styrelsens för handelshögskoleföreningen nyss omförmälda framställning; och har kollegium, som i ett sammanhang till behandling upptagit ifrågavarande båda remisser, den 4 sistlidne december afgifvit underdånigt utlåtande i ämnet. I sitt berörda utlåtande, hvarmed tillika öfverlämnats de till kollegium från åtskilliga af nyssnämnda inrättningar och föreningar inkomna yttranden i ärendet, har kollegium anfört hufvudsakligen följande.

Behovvet af en handelshögskola i vårt land hade gjort sig alltmera kännbart inom affärsvärlden. Orsakerna härtill syntes vara, bland andra, följande.

För att i den ständigt växande internationella samfärdseln kunna framgångsrikt upptaga täflan med de utländska köpmännen, som vid sina handelshögskolor hade tillfälle att skaffa sig en gedigen och mångsidig utbildning, borde det beredas möjlighet för Sveriges köpmannakår att här i landet erhålla motsvarande utbildning. Men ännu viktigare vore, att det i vårt land funnes god tillgång på personer, som efter en grundlig både teoretisk och praktisk utbildning kunde ställas i spetsen för och äfven nyorganisera större affärsföretag. I och med inrättandet af en handelshögskola skulle utsikterna att kunna erhålla sådana personer i afsevärd mån ökas. Genom en handelshögskolas verksamhet och dess inflytande på andra handelsundervisningsanstalter skulle köpmannautbildningen i öfrigt, som hos oss i jämförelse med förhållandena i andra länder icke kunde i allmänhet anses vara tillfredsställande, i stort sedt höjas. Att detta kunde blifva af stor betydelse för landet i dess helhet med de rika möjligheter till ekonomisk utveckling, som här funnes, vore tydligt, då en bättre handelsundervisning gifvetvis utöfvade ett gagnande inflytande på köpmännens verksamhet.

Af särskildt dessa skäl måste enligt kollegii mening inrättandet af en handelshögskola betraktas såsom en så betydelsefull allmän angelägenhet, att staten borde träda emellan och, därest så erfordrades, äfven med ekonomiskt understöd befordra saken.

Genom ett synnerligen energiskt och målmedvetet arbete hade handelshögskoleföreningen lyckats att på en kort tid få samladt ett afsevärdt kapital. Och Stockholms stads fullmäktige hade visat sitt intresse genom att för ändamålet anslå den första utdelningen af räntemedlen från Forsgrénska fonden, 475,000 kronor. Förhoppning syntes äfven finnas, att Stockholms stad skulle ytterligare stödja saken. Inberäknadt nyssnämnda summa äfvensom förut omförmälda 100,000 kronor, syntes, enligt hvad handelshögskoleföreningens styrelse i sin förenämnda framställning närmare omförmält, det för ändamålet disponibla kapitalet den 1 juli 1909 komma att uppgå till minst 1,500,000 kronor, hvilket efter 4 $\frac{1}{2}$ % ränta lämnade en årlig inkomst af i jämnadt tal 67,500 kronor. De inkomster, som ytterligare tillkomme, vore hufvudsakligen terminsavgifterna, som antagits uppgå första läsåret till 7,500 kronor och det andra till 15,000 kronor. Summan af inkomsterna skulle alltså utgöra de båda första läsåren respektive 75,000 kronor och 82,500 kronor.

Å andra sidan hade de årliga kostnaderna för handelshögskolan

efter fullbordad, nu planlagd organisation beräknats blifva omkring 111,000 kronor, jämte möjligen erforderliga utgifter för lärarepersonalens pensionering. Skillnaden mellan inkomster och utgifter syntes därför blifva närmare 30,000 kronor. Under de första läsåren kunde visserligen, såsom det i framställningen påpekats, göras en inbesparing af omkring 10,000 kronor årligen i anslaget till aflöningar m. m., men denna inbesparing uppvägdes till fullo af de stora utgifter för anskaffandet af materiel m. m., som under den första organisationstiden blefve nödvändiga.

Såsom förut antydts, hade handelshögskoleidén i Sverige omfattats med ett sådant intresse, att man nu vore nära dess förverkligande. Men för att handelshögskolan skulle kunna komma till stånd inom den närmaste tiden med en så omfattande organisation, att redan från början goda förhoppningar funnes om ett verkligt fruktbringande resultat af verksamheten, syntes det kollegium erforderligt, att staten gäfvade ett kraftigt ekonomiskt stöd.

Beträffande anslagets storlek hade kollegium ingen anledning att föreslå ett lägre belopp än det nu begärda.

För det statsanslag, som kunde komma att utgå, syntes böra bestämmas villkor i nedannämnda hänseenden.

Af handlingarna i ärendet inhämtades, att man väl inom handelshögskoleföreningen varit betänkt på att söka nådig fastställelse å föreningens stadgar, men att detta ännu icke skett. Som handelshögskolans verksamhet syntes komma att blifva nära förbunden med handelshögskoleföreningen, borde Kungl. Maj:t hafva stadfäst föreningens stadgar före anslagets utbetalande.

Såsom handlingarna jämväl utvisade, hade styrelsen för handelshögskoleföreningen vid föreningens konstituerande sammanträde erhållit i uppdrag att utarbete grundstadgar för handelshögskolan. Något förslag till sådana stadgar syntes ännu icke föreligga. Kungl. Maj:t hade fastställt statuter för Göteborgs högskola och grundstadgar för Stockholms högskola. Det syntes vara nödvändigt, att jämväl grundstadgar för Stockholms handelshögskola af Kungl. Maj:t stadfästades, innan någon del af anslaget finge lyftas.

I likhet med hvad förhållandet vore vid nyss omnämnda högskolor, borde det därjämte tillkomma Kungl. Maj:t att utse ej mindre ordförande i den styrelse för handelshögskolan, som enligt de blifvande grundstadgarna skulle komma att tillsättas, än äfven en revisor att deltaga i granskningen af högskolans förvaltning och räkenskaper. Enär föreningen syntes fortfarande skola förvalta de till högskolan skänkta

fonderna, komme emellertid, såvidt nu kunde bedömas, tyngdpunkten af den ekonomiska förvaltningen att vara förlagd till handelshögskoleföreningen. Den af Kungl. Maj:t utsedde revisorn borde därför jämväl deltaga i revisionen af föreningens räkenskaper.

Under förutsättning att statsbidraget beviljades, syntes det därjämte böra äläggas styrelsen för handelshögskolan att efter läsåret 1909—1910 till Kungl. Maj:t inlämna redogörelse för verksamheten under detta läsår.

Kollegium har vidare, beträffande högskoleföreningens förslag till organisationsplan för högskolan, anfört, att collegium, som i ärendet rådgjort med professorn Hallendorff, funnit anledning att därutinnan yttra sig allenast i följande hänseenden.

Terminsafgiften, som föreslagits till 125 kronor, skulle medföra fritt tillträde till alla af högskolan enligt dessa program anordnade föreläsningskurser och öfningar. Enligt hvad professorn Hallendorff upplyst, skulle äfven sådan undervisning, som vid andra högskolor vore förenad med afgift, vid handelshögskolan vara afgiftsfri. På grund häraf kunde icke med skäl anmärkning göras mot terminsafgiftens storlek. Dock ansåge collegium sig i detta sammanhang böra framhålla önskvärdheten däraf, att styrelsen för högskolan, i den mån skolans ekonomi det medgäfv, sökte bereda ett antal däraf förtjänta och i behof varande lärjungar tillgång till friplats eller plats med nedsatt afgift.

Såsom inträdesvillkor hade ifrågasatts hufvudsakligen aflagd studentexamen eller afgangsexamen från under statens inspektion stående högre handelsläroverk eller afgangsexamen från tekniskt elementarläroverk.

Kollegium hade intet annat att däremot erinra, än att det borde uttryckligen angifvas, att afgangsexamen från tekniska högskolan eller Chalmers tekniska läroanstalt äfven berättigade till inträde, hvaremot det kunde ifrågasättas, huruvida andra kurser vid nyssnämnda handelsläroverk än tvååriga eller ettåriga för lärjungar med studentkunskaper borde lämna tillträde till högskolan. De lärjungar vid dylika läroverk, som ej genomgått någondera af sistnämnda kurser, hade nämligen i allmänhet afgangsbetyg endast från 6:2 vid de allmänna läroverken och syntes därför, enligt collegii uppfattning, ej äga tillräcklig teoretisk underbyggnad för att kunna med verklig nytta begagna sig af undervisningen vid högskolan. Skulle dock i något fall anses lämpligt att bevilja inträde för sådan elev, skulle styrelsen för högskolan enligt förslaget därtill äga möjlighet.

På grund af hvad sålunda anförts, har collegium hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för att bereda handelshög-

skoleföreningen i Stockholm för en i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af föreningens styrelse angifna grunder därstädes upprättad handelshögskola ett anslag för läsåret 1909—1910 af 30,000 kronor, att till föreningen utbetalas efter uppfyllandet af de i sådant afseende föreslagna villkor med ena hälften under höstterminen år 1909 och den återstående hälften under vårterminen år 1910.

Upprättandet af en läroanstalt för meddelande af högre handelsundervisning, en handelshögskola, inom vårt land, är, såsom jag redan vid förberedande anmälan den 12 nästlidne januari af nu förevarande ärende tillät mig framhålla, uppenbarligen ett önskemål af synnerligen stor betydelse.

*Departements-
chefens
anförande.*

Den moderna utvecklingen med sin alltmera fullkomnade teknik, liffigare samfärdsel samt i mångt och mycket vida mera komplicerade förhållanden än hvad tidigare varit fallet kräfver naturligen, särskildt hos dem, som blifva kallade att intaga en mera ledande ställning inom affärlifvet, långt mera omfattande och djupgående insikter än tillförne. Denna utveckling har ock, såsom af det anförda framgår, i en mängd främmande länder framkallat inrättandet af läroanstalter för meddelande af högre handelsundervisning, s. k. handelshögskolor.

Behovet af en sådan institution har äfven inom vårt land under senare tiden allt starkare framträdt. Den mera elementära undervisning, som meddelas vid våra lägre handelsläroverk och handelsinstitut, är nämligen numera uppenbarligen i många fall icke tillräcklig. Allt flera äro de unge män, som begifva sig till utlandet för att vid där befintliga handelshögskolor söka förvärfva den högre utbildning å hithörande områden, som vårt eget land ännu icke har att erbjuda. Tydligt är emellertid, att tillfälle att på sådant sätt inhämta de eftersträfvade kunskaperna endast står ett jämförelsevis ringa fåtal till buds, samt att en handelshögskola, upprättad inom vårt eget land och organiserad direkt med hänsyn till våra egna behof och förhållanden, därutinnan skulle erhålla en helt annan ställning och betydelse.

Upprättandet af en handelshögskola inom landet skulle emellertid säkerligen icke blott vara ägnad att befordra spridandet af en högre bildning bland handels och de därmed närbesläktade yrkenas målsmän och såmedelst varda till gagn för främjande af därmed omedelbart förknippade intressen utan ock, såsom jämväl i den nu föreliggande framställningen framhållits, indirekt komma att verka i hög grad stärkande och höjande på landets ekonomiska kultur i allmänhet och därigenom öka våra möjligheter att i detta hänseende bättre än hittills bestå i den i våra dagar allt skarpare täflan med andra nationer.

Att insikten om vikten af handelshögskoleidéns snara förverkligande förefinnes inom vidsträckta kretsar i vårt land, därom vittnar ock den lifliga anslutning, handelshögskoleföreningen vunnit, och de betydande belopp, som af enskilda inrättningar och personer för ändamålet tillskjutits. De medel, som af föreningen disponeras, representera, sedan Stockholms stad därtill anslagit ett belopp af närmare en half miljon kronor, den aktningsofjudande summan af omkring 1,500,000 kronor. Föreningen har ock, såsom af det anförda framgår, för afsikt att låta högskolan redan under innevarande års höst börja sin verksamhet.

Rörande sättet för skolans organisation och verksamhet kunna naturligen, särskildt i fråga om detaljerna, många olika synpunkter och önskemål göra sig gällande. I allt väsentligt synes mig emellertid, såvidt sådant på förhand, innan skolan någon tid varit i verksamhet, kan bedömas, den plan, högskoleföreningen med ledning af de förberedande utredningar, som förut omförmälts, låtit uppgöra, god och ändamålsenlig.

Gifvet är, att det måste anses såsom ett önskemål, att skolan redan från början erhåller en så fullständig och fast organisation, att densamma må kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Därest detta skall i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den uppgjorda planen, hvilken, som nämndt, synes i allt väsentligt uppfylla befogade anspråk i sådant afseende, kunna inom den närmaste tiden äga rum, är det emellertid, enligt hvad af den föreliggande ansökningen framgår, trots det ganska betydande kapital, som för ändamålet står till föreningens förfogande, tydligen erforderligt, att staten lämnar anstalten sitt stöd för täckande af en del af de betydande utgifter, som med den omförmälda planens realiserande äro förenade.

I betraktande häraf samt med afseende icke blott å de speciella statsintressen, hvilka, på sätt i ärendet framhållits, kunna tänkas genom tillkomsten af en handelshögskola inom landet varda i större eller mindre mån främjade, utan äfven, och framför allt, med hänsyn till den förut påpekade stora betydelsen för landets kultur i allmänhet af upprättandet af en dylik läroanstalt inom våra egna landamären, synas mig ock synnerligen goda skäl tala för en dylik mellankomst från statens sida.

Mot det i sådant afseende föreslagna beloppet, hvilket gifvetvis betingas af den för högskolans organisation och verksamhet uppgjorda planen med däraf föranledda kostnader, har jag, då dessa icke synas mig för högt beräknade, för min del icke funnit anledning till erinran.

Hvad beträffar de af kommerskollegium föreslagna villkoren för anslaget utbetalande, synas mig dessa äga fog för sig. Då i enlighet

därmed grundstadgarna för högskolan skulle fastställas af Kungl. Maj:t, torde i sammanhang därmed böra beaktas, bland annat, de af kommerskollegium framställda erinringarna i fråga om inträdesvillkoren till högskolan och elevernas afgifter till skolan.

Lämpligt synes mig ock vara, att, på sätt kollegium ifrågasatt, handelshögskoleföreningens styrelse, därest det begärda understödet beviljas, ålägges att till Eders Kungl. Maj:t afgifva redogörelse för högskolans verksamhet under det läsår, understödet afser.»

Inrättandet af en handelshögskola inom vårt land har sedan länge inom handels- och industrikretsar utgjort ett önskemål, genom hvars ernående man förväntar, att de blifvande affärsmännen skola kunna erhålla en fackutbildning af den art, att den i sin mån skall bidra till att göra dem dugliga att uppträda i handelskonkurrensen på världsmarknaden och dymedelst jämväl komma att gagna landets ekonomiska ställning i dess helhet. Då detta önskemål numera, tack vare den stortartade offervillighet för ändamålet, som visats af enskilda personer och Stockholms stad, synes inom en snar framtid kunna förverkligas, därest jämväl staten lämnar bidrag till bestridande af högskolans driftkostnader, har utskottet, som delar den rådande uppfattningen om den betydelsefulla roll för vårt näringslif, som en i rätt riktning organiserad och bedrifven undervisning af ifrågavarande art kan komma att spela, ansett, att Riksdagen icke bör underlåta att genom anslag till lämpligt belopp understödja den planerade högskolan. Beträffande den årliga driftkostnaden för densamma, beräknas denna till 111,000 kronor; och då den förening, som är afsedd att handhafva högskolans ekonomi, disponerar öfver inkomster, som för de två närmaste läsåren torde komma att uppgå till respektive 75,000 och 82,500 kronor, skulle alltså det erforderliga statsbidraget för den närmaste tiden uppgå till omkring 30,000 kronor. I ofvanberörda utgiftssumma, 111,000 kronor, ingå bl. a. löner till lärarepersonalen med följande belopp, nämligen: till rektor 10,000 kronor, till professor 8,500 kronor, till biträdande lärare i rättsvetenskap 6,000 kronor och till lektor i främmande lefvande språk 3,000 à 4,000 kronor. Visserligen hafva de sålunda beräknade lönerna synt utskottet ganska höga, men har emellertid utskottet icke ansett, att denna omständighet bör föranleda till någon nedsättning af statsanslaget, och detta så mycket mindre, som den öfvervägande delen af högskolans utgifter skulle komma att bestridas af enskilda medel. Vid sådant förhållande och då utskottet icke i öfrigt funnit anledning till erinran emot

*Utskottets
yttrande.*

den gjorda kostnadsberäkningen, biträder utskottet förslaget hvad det afser det begärda anslagets belopp.

Vidkommande de i statsrådsprotokollet omförmälda stadgar för högskolan har utskottet endast ansett sig böra framhålla önskvärdheten af att, såsom äfven af kommerskollegium uttalats, bestämmelse införes därom, att ett visst antal friplatser för studerande skola vid högskolan finnas.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, under förutsättning att en handelshögskola varder genom handelshögskoleföreningens i Stockholm försorg under innevarande år därstädes upprättad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den på föreningens föranstaltande utarbetade, i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 19 februari 1909 närmare omförmälda plan, såsom bidrag till upprättande och underhållande af samma skola på extra stat för år 1910 anvisa ett anslag af 30,000 kronor, att till nämnda förenings styrelse utbetalas med hälften under höstterminen år 1909 och återstående hälften under vårterminen år 1910, under villkor, dels att föreningens stadgar äfvensom grundstadgar för högskolan varda, innan någon del af anslaget utbetalas, efter därom gjord framställning af Kungl. Maj:t fastställda, dels ock att Kungl. Maj:t tillerkännes rätt att utse ej mindre ordförande i högskolans styrelse än äfven en revisor för deltagande i granskningen af såväl högskolans förvaltning och räkenskaper som ock föreningens egna räkenskaper.

Stockholm den 16 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.